

การบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะ ของนักศึกษามหาวิทยาลัย

วัลลภา เสนีวงศ์ ณ อยุธยา และ อัญชลี ชยานุวัชร*

Cultivating Public Consciousness of University Students

Vallapa Senivongsa Na Ayudhya and Anchalee Chayanuvat*

สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

จังหวัดปทุมธานี 12000

อีเมล: chayanuvata@gmail.com

Educational Studies, Faculty of Education, Rangsit University,

Pathumthani 12000, Thailand

E-mail: chayanuvata@gmail.com

บทคัดย่อ

จิตสำนึกสาธารณะเป็นแนวคิดที่มีคุณค่ามีประโยชน์ในการพัฒนาเยาวชน อีกทั้งเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของการเป็นพลเมืองดีของประเทศ การวิจัยนี้มุ่งศึกษาลักษณะและกระบวนการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัย และเสนอแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับประเด็นหลักในการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัย เป็นการศึกษานเฉพาะกรณี ด้วยเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิทยาการสร้างทฤษฎีจากข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้แนวคำถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์นักศึกษา จำนวน 9 คน และผู้บริหารและอาจารย์ จำนวน 3 คน ของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี ที่ได้มาจากวิธีเลือกแบบเจาะจง ร่วมกับการเลือกแบบเครือข่ายหรือแบบก่อกวนหิมะ รวบรวมข้อมูลจนไม่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมหรือข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว จึงหยุดการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีแปลความและตีความหมายข้อมูล แล้วสร้างมโนทัศน์ขึ้นโดยอาศัยความไวทางทฤษฎี ผลการวิจัยพบว่า การบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะตามมุมมองของนักศึกษา ประกอบด้วย 6 หัวข้อหลัก ๆ คือ ความหมายและความสำคัญของจิตสำนึกสาธารณะ ลักษณะ

ของกิจกรรม จุดเริ่มต้นของการมีจิตสำนึกสาธารณะ สิ่งที่ได้เรียนรู้ คุณค่าที่ได้รับ และปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคที่มีต่อการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะ การบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะตามมุมมองของผู้บริหารและอาจารย์ ประกอบด้วย 3 หัวข้อหลัก ๆ คือ ความหมายและความสำคัญของจิตสำนึกสาธารณะ สิ่งปลูกฝัง และปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรค การบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ การบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะเริ่มจากตนเอง กระบวนการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะ ปัจจัยส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะ และคุณค่าทางใจจากการมีจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งจะทำให้จิตสำนึกสาธารณะมีความยั่งยืน เสนอแนะให้มหาวิทยาลัยมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนนักศึกษา ให้มีพัฒนาการด้านการเรียนรู้และด้านจิตสำนึกสาธารณะในรายวิชาต่าง ๆ มีการสร้างเสริมกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนจากประสบการณ์และสถานการณ์จริง และมีการสร้างเสริมกิจกรรมจิตสำนึกสาธารณะผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เครื่องมือดิจิทัล โซเชียลมีเดียต่าง ๆ ที่สามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลา

คำสำคัญ: จิตสำนึกสาธารณะ, การบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะ, การออกแบบรายวิชาบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะ

Abstract

Public consciousness is a valuable concept, useful for youth development. It is a key component of good citizenship. The purposes of the study are to investigate the characteristics and the public consciousness cultivating process of university students and to propose a data-driven theory of major factors in public consciousness cultivation. The study was designed as a case-based qualitative research with the Grounded Theory for data analysis. The data was collected using the semi-structured interviews of 9 students and 3 administrators and lecturers at a private university

in Prathumthani, screened with purposive selection focusing on network or snowball technique. Data collection ended when the data reached theoretical saturation. Data were analyzed by using translation and interpretation. Then, the concepts were created based on theoretical sensitivity. The findings showed that cultivating public consciousness of university students consisted of six factors: meaning making and significance of public consciousness, format of the activities, the initial attraction of public consciousness, the learning outcomes, the spiritual values obtained, and supporting factors and obstacles against public consciousness cultivation. The administrators and lecturers' views on public conscious cultivation consisted of three main factors: meaning making and significance of public consciousness, the cultivated essence, and supporting factors and obstacles against public consciousness cultivation. When the analyzed themes from the interviewed students and those of administrators and lecturers were matched, four significant factors were identified: the self, the process of public consciousness cultivation, supporting factors and obstacles against public consciousness cultivation, and the spiritual values obtained, which is the most important element for sustainability of public consciousness in students. Suggestions of this study are that the university should have a clear policy in developing student learning and public consciousness in the courses offered. Learning outside class to learn from experiences in real situations as well as cultivating public consciousness through information technology with digital gadgets and social media applications that can be done anytime and anywhere should be promoted.

Keywords: Public Consciousness, Cultivating Public Consciousness, Designing a Public Consciousness Cultivation Course

unni

การศึกษาของชาติได้ให้ความสำคัญกับจิตสำนึกสาธารณะ ดังที่ปรากฏในกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ประกาศใช้ถึงปัจจุบันฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) และร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ได้มุ่งเน้นการบูรณาการเรื่องคุณธรรม จริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยให้สถานศึกษาสอดแทรกการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการมีจิตสาธารณะเข้าไปในทุกสาระวิชาและในทุกกิจกรรม รวมทั้งปรับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เอื้อต่อการมีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ (Office of the National Economic and Social Development Board, 2017) นอกจากนี้ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 ได้กำหนดคุณภาพของบัณฑิตทุกระดับคุณวุฒิและสาขาวิชาต่าง ๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดและต้องครอบคลุมอย่างน้อย คือ 1) ความเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม 2) มีความรู้ ใฝ่รู้ และทักษะทางปัญญา 3) มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความรับผิดชอบและมีจิตสาธารณะ 4) มีทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 5) เป็นบัณฑิตที่เป็นนักปฏิบัติ การที่มีคุณภาพ สามารถสร้างงานได้ และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ (Office of the Higher Education Commission, 2011)

นโยบายการศึกษาของชาติดังกล่าว จึงเป็นความท้าทายสำหรับมหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่จะต้องตระหนักและเข้าใจถึงแนวทางการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะและสร้างการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงแก่นักศึกษาอย่างยั่งยืน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและต่อสังคมโดยรวม การบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะเป็นเรื่องที่ยากต้องมีการสั่งสอนอบรมกล่อมเกล

ต้องใช้เวลาในการซึมซับอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสภาวะแวดล้อมของสังคมที่เอื้อต่อการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ การสร้างจิตสำนึกสาธารณะเป็นแนวทางพัฒนาที่ยั่งยืนและถาวร (Chaiyasarn, 2012) ถือเป็นการนำเสนอแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าให้กับประเทศ เพราะการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะจะเป็นการสร้างพลเมืองที่มีสำนึกรักประเทศได้

ดังนั้นการศึกษาวิจัยเรื่องการบ่มเพาะจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยจึงเป็นเรื่องสำคัญ และเป็นการศึกษาเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคมในมิติที่กว้างขึ้น ซึ่งการวิจัยนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี ด้วยเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อหาข้อสรุปเชิงทฤษฎีที่จะนำไปสู่การสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (Grounded Theory) ที่มีฐานคิดภายใต้กระบวนการค้นคว้าด้านการศึกษาเพื่อเข้าใจและเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา ผลการศึกษาจะทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในเชิงทฤษฎีจากมุมมองของคนในปรากฏการณ์ และจะเป็นประโยชน์ทางด้านวิชาการอย่างมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ซึ่งจะเป็นแนวทางในการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยอย่างยั่งยืนต่อไป

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี ด้วยเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามระเบียบวิธีวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (Grounded Theory) (Glaser & Strauss, 1967, Podhisita, 2016) ซึ่งเป็นแนวทางการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม (Social Phenomena) ข้อมูลที่นำมาศึกษาเป็นข้อมูลที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับปรากฏการณ์ดังกล่าวอย่างรอบด้าน ผู้วิจัยจึงต้องมีความไว (Theoretical Sensitivity) ต่อข้อมูลที่ศึกษาในลักษณะที่จะไปสู่การสร้างมโนทัศน์และทฤษฎีในทุกขั้นตอนของการวิจัย ตั้งแต่การเลือกตัวอย่างเชิงทฤษฎี (Theoretical Sampling) การสร้างมโนทัศน์เชิงทฤษฎี (Theoretical Coding) รวมทั้งการหาข้อสรุปเชิงทฤษฎี (Theoretical Generating) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอาศัยการบรรยายเหตุการณ์ ประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล เรื่องเล่าสภาพสังคมอย่างละเอียด ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน

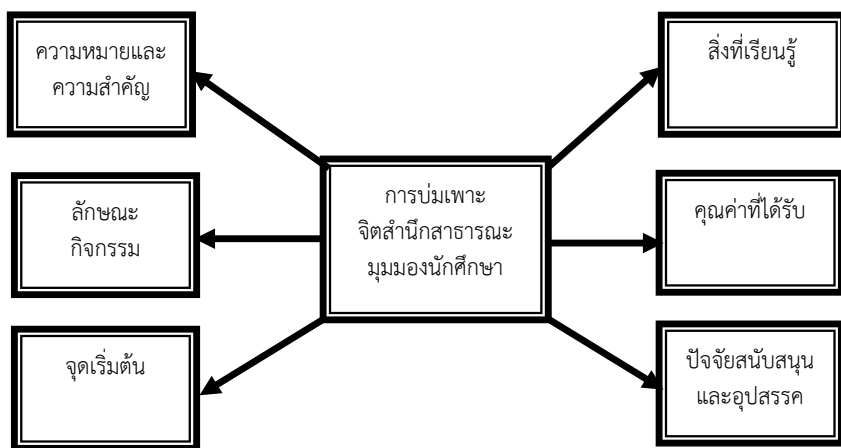
พ.ศ.2560 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ.2561 โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม และแบบสัมภาษณ์ 2 ชุด คือ 1) กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งใน จังหวัดปทุมธานี กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 - ชั้นปีที่ 4 จากหลายคณะในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป มีประสบการณ์ เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะกับทางมหาวิทยาลัยหรือทางชมรม ในมหาวิทยาลัย จำนวนทั้งสิ้น 9 คน และ 2) กลุ่มผู้บริหารและอาจารย์ ของ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับกลาง ขึ้นไปและเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร โดยมีภาระหน้าที่ทั้งในด้านการบริหาร การพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย เป็นผู้มีความ รู้ มีความเข้าใจ มีประสบการณ์ และเป็นที่ปรึกษากิจกรรมเกี่ยวกับจิตสำนึก สาธารณะกับทางมหาวิทยาลัยหรือทางชมรมในมหาวิทยาลัย จำนวนทั้งสิ้น 3 คน ในการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสองกลุ่ม จะใช้วิธีการเลือกแบบ เจาะจง (Purposive Selection) ขึ้นมาก่อน การสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากผู้ให้ ข้อมูลรายแรก จากนั้นผู้ให้ข้อมูลรายแรกจะแนะนำชื่อของผู้ให้ข้อมูลรายที่สอง โดยมีคุณสมบัติและลักษณะที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์ และผู้ให้ข้อมูลรายที่สอง จะแนะนำชื่อของผู้ให้ข้อมูลรายที่สามต่อไปอีกเป็นแบบเครือข่ายหรือแบบก้อน หิมะ (Network or Snowball Selection) (Buosonte, 2015) ทำเช่นนี้เรื่อย ไปจนกระทั่งปรากฏเนื้อหาและประเด็นต่าง ๆ ในลักษณะซ้ำ ๆ กัน ซึ่งหาก ดำเนินการสัมภาษณ์ต่อไปก็จะไม่เกิดประเด็นเนื้อหาที่ต่างไป สะท้อนให้ทราบ ว่าข้อมูลที่เกิดขึ้นมีความอิ่มตัวเพียงพอจึงหยุดดำเนินการ ในการสัมภาษณ์ แต่ละครั้งใช้เวลาคนละ 30 นาที หรือนานกว่านั้นจนหมดประเด็น ข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ถูกนำเสนอโดยใช้นามสมมุติทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีแปลความและตีความหมายข้อมูล แล้วสร้าง มโนทัศน์ขึ้นโดยอาศัยความไวทางทฤษฎี โดยมี 4 ขั้นตอน (Strauss and Corbin, 1998) ดังนี้ 1) Open Coding กำหนดรหัสเพื่อจำแนกข้อมูลแบบ กว้าง ๆ เป็นกระบวนการที่ได้วิเคราะห์หาความสอดคล้องของข้อมูล ผู้วิจัย อ่านข้อมูลดิบทั้งหมดจากการสัมภาษณ์อย่างละเอียด จนกระทั่งเข้าใจและ สรุปสาระโดยย่อของประเด็นได้ แล้วจึงเปลี่ยนให้เป็นรหัส โดยเปรียบเทียบ

ความเหมือนความต่างของข้อมูล เพื่อแยกแยะจัดกลุ่มความหมาย 2) Axial Coding เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลที่ให้รหัสแบบ Open Coding แล้วเข้าด้วยกันเป็นกลุ่มตามความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน โดยยึดใจความที่เข้ากันได้และบ่งถึงเรื่อง (Theme) เดียวกัน จัดให้เป็นหมวดหมู่ หรือลดทอนข้อมูลให้เหลือน้อยลงกลายเป็นกลุ่มหัวข้อย่อย 3) Selective Coding เป็นการนำข้อมูลในชั้น Axial coding มาบูรณาการกัน หาแก่นของงานวิจัย โดยเชื่อมโยงรหัสให้เหลือน้อยที่สุด สร้างข้อสรุปอธิบายปรากฏการณ์เป็นหัวข้อใหญ่หลัก ๆ ในการนำเสนอทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษา 4) Theory Generation การสร้างทฤษฎี ด้วยการนำเสนอทฤษฎีในรูปแบบข้อความเพื่ออธิบายปรากฏการณ์หรือสิ่งที่ศึกษาร่วมกับการนำเสนอข้อค้นพบในรูปแบบของแผนภาพความสัมพันธ์ และบรรยายประกอบ โดยแสดงข้อมูลวิเคราะห์หาข้อสรุปเชิงทฤษฎีที่อธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาแบบอุปนัย

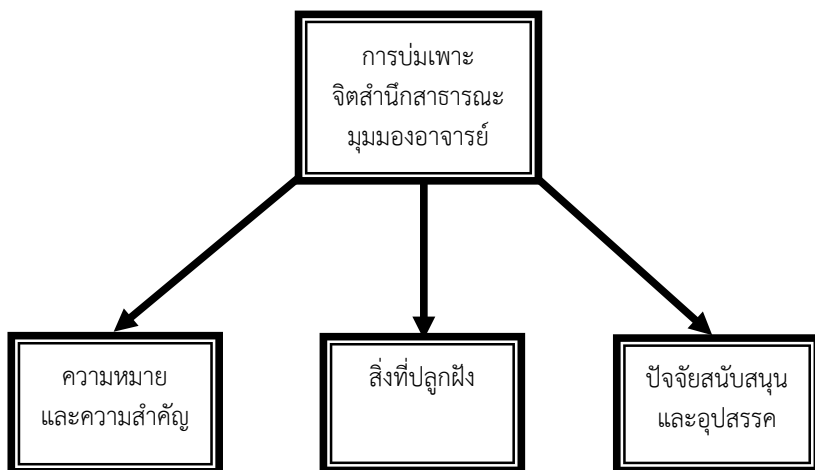
การบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัย

จากการสัมภาษณ์นักศึกษาจำนวน 9 คน ได้ข้อมูลทั้งสิ้น 278 หน่วยความคิด เมื่อนำข้อมูลไปจัดกลุ่มได้ 26 หัวข้อ และสามารถเชื่อมโยงให้เข้าด้วยกันจนกระทั่งเหลือเป็นหัวข้อหลัก ๆ 6 หัวข้อ ดังนี้ 1) ความหมายและความสำคัญของจิตสำนึกสาธารณะ 2) ลักษณะของกิจกรรมจิตสำนึกสาธารณะต้องมีความหลากหลายรวมถึงมีการบริจาคเงินและสิ่งของ 3) จุดเริ่มต้นของการมีจิตสำนึกสาธารณะ เริ่มมาจากตนเอง โรงเรียน วัด และบุคคลต้นแบบ 4) สิ่งที่ได้เรียนรู้มาจากการที่ได้ลงพื้นที่ เรียนรู้นอกห้องเรียน ได้ศึกษาจนเข้าใจถึงปัญหาของสังคมตลอดจนหาแนวทางแก้ไข รวมถึงการได้แลกเปลี่ยนความรู้ พัฒนาตนเอง 5) คุณค่าที่ได้รับ คือ ความสุขใจ ความภูมิใจ และการเห็นคุณค่าในตนเอง 6) ปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคที่มีต่อการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะ ได้แก่ ปัจจัยสนับสนุนจากทางครอบครัว อาจารย์ เพื่อน ชมรม มหาวิทยาลัย งบประมาณ การประชาสัมพันธ์ และการใช้โซเชียลมีเดียต่อกิจกรรมจิตสำนึกสาธารณะ ส่วนอุปสรรคในการทำกิจกรรม เช่น ผู้มีอิทธิพล ค่านิยมการเรียนกฎเกณฑ์ของชมรม และการเดินทาง สามารถสรุปให้เห็นได้ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงมุมมองของนักศึกษาต่อการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะ

การสัมภาษณ์ผู้บริหารและอาจารย์จำนวน 3 คน ได้ข้อมูลทั้งสิ้น 73 หน่วยความคิด เมื่อนำข้อมูลไปจัดกลุ่มได้ 21 หัวข้อ และสามารถเชื่อมโยงเข้าด้วยกันจนกระทั่งเหลือเป็นหัวข้อหลัก ๆ 3 หัวข้อ ดังนี้ 1) ความหมายและความสำคัญของจิตสำนึกสาธารณะ รวมถึงหน้าที่ของพลเมืองที่ดี 2) สิ่งปลูกฝัง ประกอบด้วย เรื่องสังคมธรรมาธิปไตย การทำกิจกรรมในห้องเรียน มีการใช้กรณีศึกษาตลอดจนการพานักศึกษาไปเรียนรู้นอกห้องเรียน ได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ปัญหาแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ซึ่งมีทั้งบังคับด้วยคะแนน และกึ่งบังคับแบบไม่มีคะแนน 3) ปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคของการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะ นั้น เริ่มจากความสนใจอยากทำเองและทำเองด้วยใจของนักศึกษา การชักชวนทำกิจกรรม การบริจาคเงินและสิ่งของ การสนับสนุนจากอาจารย์ มหาวิทยาลัย ภาครัฐและองค์กรเอกชน งบประมาณ การประชาสัมพันธ์ ค่านิยมที่มุ่งแต่เรียนเป็นอุปสรรคในการทำกิจกรรม การใช้โซเชียลมีเดียในทางที่เป็นประโยชน์ต่อการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะ รวมถึงการส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะในรายวิชาต่าง ๆ และการทำอย่างต่อเนื่อง สามารถสรุปให้เห็นได้ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แสดงมุมมองของผู้บริหารและอาจารย์ต่อการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะ

คำตอบที่ได้จากทั้งมุมมองของนักศึกษาและมุมมองของผู้บริหารและอาจารย์ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้นำมารวบรวมเป็นหัวข้อหลัก (Themes) พบลักษณะและกระบวนการบ่มเพาะสาธารณะของมหาวิทยาลัยที่ชัดเจนว่าประกอบด้วยปัจจัยอะไรบ้าง สามารถนำผลวิเคราะห์ไปออกแบบรายวิชาเพื่อบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะได้อย่างเป็นรูปธรรม จิตสำนึกสาธารณะมีความหมายที่ลุ่มลึก เป็นการทำงานที่เกิดประโยชน์กับสังคมโดยรวมที่เกิดจากใจ และส่งผลไปยังพัฒนาการทางจิตใจในระยะยาว อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยสามารถเข้าไปสนับสนุนในเชิงปัจจัยสนับสนุน เช่น งบประมาณและการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้นอกห้องเรียน

ข้อสรุปจากงานวิจัยพบว่า การบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะไม่สามารถสร้างได้ในระยะเวลาอันสั้น จุดเริ่มต้นของการใส่ใจจิตสำนึกสาธารณะต้องเริ่มตั้งแต่อนักศึกษาเข้ามหาวิทยาลัยด้วยการสนับสนุนของครอบครัว ในการออกแบบรายวิชาต้องเน้นกิจกรรมนอกห้องเรียนที่มีความท้าทาย เช่น เป็นการลงพื้นที่จริง แก้ปัญหาจริงของสังคม จะช่วยให้ผู้เรียนซาบซึ้งถึงคุณค่าภายในใจ ทำให้ไม่รู้สึกท้อถอยที่จะทำกิจกรรมเช่นนี้อีกแม้จะมีปัญหาและอุปสรรคบ้างในเรื่องของงบประมาณสนับสนุนหรือการไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว

ข้อค้นพบจากการศึกษาลักษณะและกระบวนการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัย สามารถสรุปได้เป็นหัวข้อที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดังนี้

ความหมายและความสำคัญ

นักศึกษา ผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัย มีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำว่า “จิตสำนึกสาธารณะ” และ “จิตสาธารณะ” ว่าทั้งสองคำมีความต่างกันที่ระดับความเข้มข้น แต่มีเป้าหมายเหมือนกัน คือ คิดที่จะทำอะไรให้เป็นประโยชน์ อยากทำให้สังคมดีขึ้น ซึ่งสามารถสรุปความหมายของ “จิตสำนึกสาธารณะ” หมายถึง สำนึกที่อยู่ภายในใจว่าควรทำอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เป็นแรงผลักดันจากภายใน คิดอยากเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น อยากแก้ไขปัญหาของสาธารณะ เห็นคุณค่าของความสำคัญในสิ่งที่ทำ มองเห็นปัญหาเชิงโครงสร้างของสังคม เป็นขั้นความรับผิดชอบต่อสังคมที่ลึก คิดที่จะทำโดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นความผูกพันที่จะต้องทำอย่างต่อเนื่อง ทำอย่างเอาใจจริงเอาใจไม่ฉาบฉวย และ “จิตสาธารณะ” หมายถึง การถูกกระตุ้นจากภายนอก คิดแค่อยากทำดี อยากช่วยเหลือ อยากบริจาคเงิน อาสาไปทำ ซึ่งอาจมาจากการได้รับคำเชิญชวน ทำตามแพชชั่น ทำตามเพื่อน ทำเป็นบางครั้ง บางคราว อาจมีคนสั่งให้ทำ ทำแล้วมีสิ่งตอบแทน เช่น ได้คะแนน ได้ค่าชั่วโมง ได้โบนัส เป็นต้น

ด้านความสำคัญ นักศึกษา ผู้บริหารและอาจารย์ต่างเห็นพ้องว่า จิตสำนึกสาธารณะมีความสำคัญกับตัวเรา ครอบครัว ส่วนรวม สังคม และประเทศชาติ จิตสำนึกสาธารณะเป็นหน้าที่ของพลเมือง สังคมใดผู้คนมีจิตสำนึกสาธารณะมาก สังคมจะอยู่ดีมีความสงบสุขร่มเย็นและเจริญขึ้น เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม มีความปลอดภัยในสังคม ปัญหาต่าง ๆ ของสังคมลดลง การเอารัดเอาเปรียบ ความเห็นแก่ตัว การทุจริตคอร์รัปชัน จะเบาบางลง ซึ่งสอดคล้องกับ Wasi and other (2000) ที่กล่าวถึงความสำคัญของจิตสาธารณะว่า เป็นคุณธรรมของพลเมือง และยังสอดคล้องกับที่ Watanasiritham and Sanjorn (2000) กล่าวไว้ว่า จิตสำนึกสาธารณะ มีผลต่อ

บุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน ชาติ และโลก ถ้าคนในสังคมขาดจิตสำนึก
สาธารณะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ได้

ลักษณะกิจกรรม

ลักษณะกิจกรรมจิตสำนึกสาธารณะ พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็น
ต่อลักษณะกิจกรรมจิตสาธารณะว่าควรมีความหลากหลายของกิจกรรมในการ
ไปช่วยเหลือสังคมเพื่อกระตุ้นความสนใจในการอยากไปร่วมทำกิจกรรม อาทิ
การออกค่าย สร้างห้องสมุด สร้างอาคารเรียน สร้างโรงอาหาร ปรับปรุง พื้นฟู
ทาสี เปลี่ยนอุปกรณ์ ปลุกป่า สร้างฝาย รวมถึงการบริจาคเงิน สิ่งของ ของใช้
อุปกรณ์การเรียน อาหาร เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kattiya (2015) ที่
พบว่า นักศึกษามีความต้องการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะภายนอกมหาวิทยาลัย
และอาสาที่จะทำบางอย่างเพื่อส่วนรวมภายนอกมหาวิทยาลัย

จุดเริ่มต้น

จุดเริ่มต้นการมีจิตสำนึกสาธารณะ พบว่าเริ่มจากตนเอง บุคคล
ต้นแบบ โรงเรียน และ วัดตามลำดับ นักศึกษาส่วนใหญ่มีใจอยากเข้าร่วมทำ
กิจกรรมจิตสำนึกสาธารณะ อยากทำตนให้เป็นประโยชน์ ทั้งนี้เป็นความคิดที่
เกิดขึ้นด้วยตัวตนของนักศึกษาเอง สอดคล้องกับแนวคิดแรงจูงใจของ Maslow
(1970) ลำดับความต้องการของมนุษย์ 8 ขั้น ความต้องการของมนุษย์ที่มีความ
ต้องการอุทิศตนเพื่อมวลมนุษยชาติ (McLeod, 2017) เป็นความต้องการ
สร้างประโยชน์ให้กับผู้อื่นที่ประสบความสำเร็จมาก่อน นักศึกษาบางคน
เห็นตัวอย่างจากบุคคลต้นแบบ เช่น การทำงานเพื่อสังคมของในหลวงรัชกาล
ที่ 9 บุคคลที่มีชื่อเสียง เช่น สืบ นาคะเสถียร และพ่อที่เป็นนักจิตอาสาและ
พาลูกไปทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ตั้งแต่ยังเด็ก เป็นแรงกระตุ้นให้นักศึกษา
กระทำตามตัวแบบ สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของ
Bandura (1977) การเรียนรู้จากการเลียนแบบและแสดงพฤติกรรมตามตัว
แบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wongpitak (2013) พบว่า แรงจูงใจจาก
การมีตัวแบบด้านจิตอาสาส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัย

อีกทั้งนักศึกษาบางคนเคยถูกปลุกฝังจากสมัยเรียนมัธยมต้นที่โรงเรียน และจากการไปทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์กับทางวัด สอดคล้องงานวิจัยของ Skramstad (2014) พบว่า แรงจูงใจของนักศึกษาส่วนมากในการเป็นอาสาสมัครในสหภาพนักเรียนมาจากการที่นักศึกษาเคยเป็นอาสาสมัครมาก่อน

สิ่งที่เรียนรู้

สิ่งที่เรียนรู้ ในมุมมองของนักศึกษา และ สิ่งที่ปลุกฝังในมุมมองของผู้บริหารและอาจารย์ คือ การที่นักศึกษาไปเรียนรู้ลงมือปฏิบัติ การได้ไปลงพื้นที่จริง ออกไปเรียนรู้นอกห้องเรียน เรียนรู้และศึกษาปัญหาสาธารณะหรือปัญหาของสังคมจนเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ตลอดจนการหาแนวทางแก้ไขปัญหา ได้พัฒนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ต่าง ๆ กับเพื่อนร่วมโครงการและชาวบ้านในพื้นที่ สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเองของ Jonassen (1992) ที่ว่า บุคคลได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ และสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของ Bloom et al. (1956) ที่ว่า การบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะ ต้องเริ่มจากการจัดสิ่งเร้าเพื่อสร้างความสนใจ ด้วยการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะที่น่าสนใจมากระตุ้นให้นักศึกษาเกิดการตอบสนองอยากเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เมื่อนักศึกษาเกิดความชื่นชอบและเห็นประโยชน์จากการทำกิจกรรมจิตสาธารณะ และเกิดความผูกพันก็จะนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป การส่งเสริมให้ทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอสามารถพัฒนาเป็นนิสัยส่วนตัวได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Talab (2013) พบว่า การเป็นอาสาสมัครได้รับความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่หลากหลาย เป็นการพัฒนาการเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเองและสามารถเผชิญหน้ากับความท้าทายในยุคปัจจุบันได้ และการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะ อาจเริ่มจากการบังคับและให้คะแนนเป็นตัวเสริมแรงในการปลูกฝังนิสัยที่ต้องการได้ สอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ Skinner (2014) การเสริมแรงทางบวกด้วยเบี้ยอรรถกร (Sutthirat, 2012)

คุณค่าที่ได้รับ

คุณค่าที่ได้รับ พบว่า การที่นักศึกษาได้ไปทำกิจกรรมจิตสาธารณะ ทำให้นักศึกษาเกิดความสุขใจ ความภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจของ Maslow (1970) ที่ McLeod (2017) อธิบายลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ขั้นสูงสุดไว้ว่า ผู้ที่มีจิตสำนึกสาธารณะจะเป็นผู้ที่ได้รับการพัฒนาจิตใจไปจนถึงระดับที่ไม่สนใจความต้องการพื้นฐาน มีความสุขใจเมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ McGrattan (2014) ที่ว่า นักศึกษามีความสุขกับการเป็นอาสาสมัคร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Seetongdee (2016) ที่พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองสร้างเสริมจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัย

ปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรค

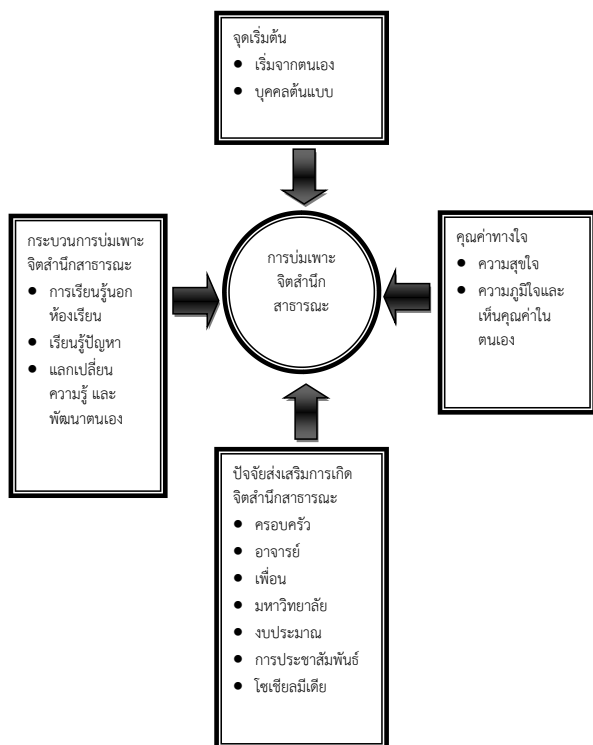
ปัจจัยสนับสนุนต่อการเกิดจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษา สรุปได้ว่า ด้านสังคม เรียงความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เพื่อน อาจารย์มหาวิทยาลัย ครอบครัว พบว่า เพื่อนมีความคิดเหมือนกันและชักชวนกันไปทำกิจกรรมจิตสาธารณะ อาจารย์สนับสนุนส่งเสริมการออกไปทำกิจกรรมจิตสาธารณะนอกพื้นที่ มหาวิทยาลัยสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะรวมถึงหลักสูตรการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะ ครอบครัวยินยอมและเห็นด้วยกับการไปทำกิจกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pongsritasana (2014); Nakasane et al. (2014); Khammadee & Pasunon (2015) ที่พบว่า การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากเพื่อน การสนับสนุนจากอาจารย์ และการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัย และด้านการจัดการ เรียงความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ งบประมาณ ไซเซียมเดียว และการประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ ในการที่จะทำให้งิจกรรมจิตสำนึกสาธารณะดำเนินไปได้อย่างราบรื่นนั้นงบประมาณมีความสำคัญอย่างมาก การใช้ไซเซียมเดียวให้เป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมจิตสำนึกสาธารณะ และการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษารับรู้

ถึงการจัดให้มีกิจกรรมจิตสาธารณะ มีความสำคัญต่อการส่งเสริมให้นักศึกษามีจิตสำนึกสาธารณะรองลงมาตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sinnang et al. (2015) ที่พบว่า นักศึกษาต้องการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ ทำให้สามารถติดตามข่าวสารโครงการจิตสาธารณะต่าง ๆ ได้เป็นประจำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rukponmongkol (2014) พบว่า ปัจจัยด้านสื่อ/เทคโนโลยี ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษา

อุปสรรคในการทำกิจกรรมจิตสำนึกสาธารณะ พบว่า ด้านค่านิยมการเรียนรู้ที่พ่อแม่มุ่งให้นักศึกษาเอาแต่เรียนเพื่อให้ได้คะแนนดีเกรดเฉลี่ยสูง ทำให้นักศึกษาไม่มีจิตสำนึกสาธารณะและไม่สนใจร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ใดเพื่อสังคม หรือถ้าเข้าร่วมทำกิจกรรมจิตสาธารณะก็เพื่อหวังที่จะได้คะแนนโดยที่ไม่ได้มีจิตสำนึกสาธารณะที่แท้จริง ด้านกฎเกณฑ์ชมรมที่ตั้งไว้ว่าผู้ที่จะเข้าชมรมอาสาบำเพ็ญประโยชน์หรือไปร่วมทำกิจกรรมจิตสาธารณะจะต้องเป็นผู้ที่สามารถให้เวลาแก่ชมรมได้อย่างเต็มที่โดยไม่มีการยืดหยุ่นใด ๆ ด้านผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ที่คอยขัดขวางก่อกวนไม่ให้เกิดการทำกิจกรรมดำเนินไปด้วยความราบรื่น และด้านการเดินทางรวมถึงการขนส่งวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่ได้รับความสะดวกสบาย

สรุปได้ว่าการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษา เป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัย ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนนักศึกษา ให้มีพัฒนาการด้านการเรียนรู้และด้านจิตสำนึกสาธารณะ โดยหลักสูตรเนื้อหาการเรียนการสอนของแต่ละคณะจำเป็นต้องสอดแทรกความมีจิตสำนึกสาธารณะ ความเป็นพลเมืองดีของชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rachjan (2014) ที่พบว่า ความเป็นพลเมืองดีส่งผลต่อการเกิดจิตสำนึกสาธารณะ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Valeeva et al. (2015) พบว่า การพัฒนาจิตสำนึกพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย จำเป็นต้องมีการให้ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำเสนอแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับประเด็นหลักในการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะเริ่มจากตนเอง

คือ นักศึกษามีเจอยากเข้าร่วมทำกิจกรรมจิตสำนึกสาธารณะ อยากทำตนให้เป็นประโยชน์ทั้งนี้เป็นความคิดที่เกิดขึ้นด้วยตัวตนของนักศึกษาเองรวมถึงแรงกระตุ้นจากบุคคลต้นแบบที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดอยากกระทำ 2) กระบวนการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะ ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน เรียนรู้ปัญหา แลกเปลี่ยนความรู้ และพัฒนาตนเอง 3) ปัจจัยส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะ ประกอบด้วย การส่งเสริมจากครอบครัว การส่งเสริมจากอาจารย์ การส่งเสริมจากเพื่อน การส่งเสริมจากมหาวิทยาลัย การส่งเสริมด้านงบประมาณ การส่งเสริมด้านประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมทางโซเชียลมีเดีย และ 4) คุณค่าทางใจจากการมีจิตสำนึกสาธารณะ คือ ความสุขใจที่ได้ทำ ความภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเองจากการได้ช่วยเหลือให้สังคมดีขึ้น เป็นคุณค่าที่ทำให้จิตสำนึกสาธารณะมีความยั่งยืน สามารถอธิบายเป็นแผนภาพความสัมพันธ์ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงองค์ประกอบของแนวคิดเชิงทฤษฎีการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะ

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

กระบวนการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะต้องใช้ระยะเวลา และการใส่ใจต่อประเด็นที่มีความสำคัญ เช่น อาจเริ่มสนใจด้วยตนเอง หรือมีบุคคลต้นแบบมากระตุ้น กระบวนการเรียนรู้ต้องเริ่มจากการเรียนรู้ปัญหานอกห้องเรียนและมีการแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น บุคคลรอบตัวมีบทบาทช่วยส่งเสริมในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งกระบวนการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะต้องนำมาซึ่งความสุขทางใจ ความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าแห่งตน ซึ่งทุกองค์ประกอบมีความสำคัญเสมอกันในกระบวนการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนนักศึกษา ให้มีพัฒนาการด้านการเรียนรู้และด้านจิตสำนึกสาธารณะในรายวิชาต่าง ๆ โดยหลักสูตรเนื้อหาการเรียนการสอนของแต่ละคณะจำเป็นต้องสอดแทรกความมีจิตสำนึกสาธารณะ และความเป็นพลเมืองดีของชาติ

2. มหาวิทยาลัยจะต้องมีการสร้างเสริมกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนจากประสบการณ์และสถานการณ์จริง การบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะสามารถสร้างได้จากการที่นักศึกษาเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคม อีกทั้งควรส่งเสริมการทำกิจกรรมด้านอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น ด้านคุณธรรม และด้านจริยธรรม

3. ควรมีการสร้างเสริมกิจกรรมจิตสำนึกสาธารณะผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เครื่องมือดิจิทัล โซเชียลมีเดียต่าง ๆ ที่สามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลาในทางที่สร้างสรรค์ เพื่อประโยชน์ในการกระตุ้น การย้ำเตือน และการก้าวตามทันเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดคือ ศึกษาเฉพาะนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนเท่านั้น ควรทำการศึกษาวิจัยกับนักศึกษามหาวิทยาลัยอื่น ๆ เช่น มหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยสังกัดราชภัฏ มหาวิทยาลัยสังกัดราชชมงคล และมหาวิทยาลัยสังกัดอื่น ๆ อาจได้ผลวิจัยที่แตกต่างออกไปและจะทำให้ได้ข้อมูลรายละเอียดเพิ่มมากขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัย ในจังหวัดที่ต่างกัน หรือ ในภูมิภาคที่ต่างกัน เนื่องจากแต่ละที่มีบริบทต่างกัน ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่จะนำแนวคิดทฤษฎีการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะไปเป็นกรอบหลักในการดำเนินงานให้เกิดการฝังรากลึกและบูรณาการให้เกิดความยั่งยืน

3. ควรนำแนวคิดทฤษฎีการบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัย ไปทำการศึกษาวิจัยกับระดับการศึกษาอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา เพื่อเป็นการวางฐานรากและบ่มเพาะจิตสำนึกสาธารณะแก่เยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของชาติและของโลกต่อไป

References

- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Bloom, B. S., Englehart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals, Handbook I: Cognitive Domain*. New York: Longmans Green.
- Buosonte, R. (2015). *Wichai choeng khunnaphap thangkān sukā* [Qualitative Research in Education]. Bangkok, Thailand: Chulalongkorn University Press.
- Chaiyasarn, W. (2012). Chit sāthārana læ samnuk phonlamuang pathom bot hæng kānmuang phāk phonlamuang [Public Consciousness and Citizen Recognition the Primary Role of Civic Politics]. *Parliamentary Journal*, 60(8), 9-27.
- Chantavanich, S. (2016). *Withikān wichai choeng khunnaphap* [Qualitative Research Methodology]. Bangkok, Thailand: Chulalongkorn University Press.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). *The discovery of Grounded Theory: Strategies for qualitative research*. Chicago: Aldine Publishing Company.
- Jonassen, D. H. (1992). Evaluating Constructivist Learning. In T. M. Duffy (Ed.), *Constructivism and the Technology of Instruction* (pp. 137-147). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Kattiya, K. (2015). Needs for Public Mind Activity Holding of Maejo University Undergraduate Students, Chiang Mai Province. *Journal of Liberal Arts Maejo University*, 3(1), 58-72.

- Khammadee, P., & Pasunon, P. (2015). Motivation on Public Consciousness of Undergraduate Students in Rayong Province. *The 6th Hatyai National Conference* (pp. 87-95). Hatyai, Thailand: Hatyai University.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and Personality*. New York: Harper & Row.
- McGrattan, C. (2014). *An Exploration of Volunteer Experiences for Third Level Students in Ireland from a Student Volunteer and Volunteer Manager Perspective*. Dublin Institute of Technology.
- McLeod, S. A. (2017). *Maslow's Hierarchy of Needs*. Retrieved from www.simplypsychology.org/maslow.html
- Nakasaney, S., Panjaplinkul, C., & Mo-on, S. (2014). *Factors that affected Students' Public Mind Behavior, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin*. Nakhon Pathom, Thailand: Rajamangala University of Technology Rattanakosin.
- Office of the Higher Education Commission. (2011). *Thai Qualifications Framework for Higher Education 2009*. Retrieved from <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/FilesNews/FilesNews2/news2.pdf>
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2017). *The Twelfth National Economic and Social Development Plan (2017-2021)*. Retrieved from http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- Podhisita, C. (2016). *Sāt læ sin hæng kǎnwichai chǎeng khunnaphāp* [The Science and Art of Qualitative Research]. Bangkok, Thailand: Amarin Printing & Publishing.

- Pongsritasana, J. (2014). Factors Affecting Public Mind of Rajamangala University of Technology Krungthep Students. *Social Sciences Research and Academic Journal*, 9(27), 49-62.
- Rachjan, P. (2014). *The Development of Structural Equation Model of Factors Influencing Self-consciousness Formation of Non-formal Educational Students in the Cluster of Nakhonchaiburin*. Buriram, Thailand: Buriram Rajabhat University.
- Rukponmongkol, P. (2014). The Causal Factors Affecting the Public Mind Behaviors of Students under Rajbhat University in Thailand. *Sripatum Chonburi Journal*, 11(1), 34-40.
- Seetongdee, P. (2016). *A Development of Model to Enhance Public Consciousness for Students in Public university: Srinakharinwirot University*. Chonburi, Thailand: Burapha University.
- Sinnang, P., Wisetchai, S., & Amnuay, R. (2015). *The Public Consciousness of Students Phranakorn Rajabhat University*. Bangkok, Thailand: Phranakhon Rajabhat University.
- Skinner, B. F. (2014). *Science and Human Behavior*. MA: The B. F. Skinner Foundation.
- Skramstad, M. R. (2014). *Students' motivations for volunteering: A study on the motivational factors for volunteering in student unions*. EGADE Business School, Mexico.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). *Basic of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage..

- Sutthirat, C. (2012). *Sōṇ dek hai mī c̣hit s̄thārāna* [Teaching Children the Public Mind]. Bangkok, Thailand: V Print (1991).
- Talab, A. H. (2013). *Informal Learning in Youth Volunteer Work: Perspectives from European Voluntary Service Programme*. University of Jyväskylä.
- Valeeva, R. A., Koroleva, N. E., & Sakhapova, F. Kh. (2015). Development of The Technical University Students' Civic Consciousness. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 186, 350–353.
- Wasi, P. & other. (2000). *Khōsanœ̄ yutthasāt k̄w̄krit chāt* [Strategic Solution to National Crisis]. Bangkok, Thailand: Community Development Institution.
- Wattanasiritham, P., & Sanjorn, S. (2000). *Samnuk Thai thī phung prātthanā* [Thai Desirable Realization]. Bangkok, Thailand: October Printing.
- Wongpitak, T. (2013). *Effect of Psychosocial Factors to Volunteer Spirit Behavior of Undergraduate at Srinakharinwirot University*. Bangkok, Thailand: Srinakharinwirot University.